

KAPİTALİZM: ÖZGÜRLÜĞÜN EKONOMİSİ

Ali Omar FOROZİSH

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-375-514-0	Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı Kapitalizm: Özgürlüğün Ekonomisi	Yayıncı Sertifika No 47518
Yazar Ali Omar FOROZİSH ORCID iD: 0000-0001-8953-7880	Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN	Bisac Code BUS000000
	DOI 10.37609/akya.3687

Kütüphane Kimlik Kartı
Forozish, Ali Omar.
Kapitalizm: Özgürlüğün Ekonomisi / Ali Omar Forozish.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.
203 s. ; 135x210 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253755140

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

*Bu eseri babam Mohammad Ebrahim Forozish'e ve tüm Forozish
ailesi'ne armağan ediyorum.*

ÖNSÖZ

İnsanlık tarihi, bireyin kolektif baskılara karşı verdiği varoluşsal mücadelelerin tarihidir. Kimi zaman bu mücadele kutsal metinlerin sükûnetinde, kimi zaman bir filozofun kırılğan cümlelerinde, bazen de bir piyasa tezgâhında şekillendi. Bu kitap boyunca savunulan temel tez şudur:

Kapitalizm, insan doğasına en uygun, en ahlaki ve en sürdürülebilir düzendir çünkü bireyin özgür iradesine, emeğine ve sahip olma hakkına dayanmaktadır. Kolektivist ütopyalar—ister sosyalizm ister faşizm isterse planlı devlet kapitalizmi biçiminde tezahür etsin—bireyi yok sayan, ona dışsal bir değer biçen ve onu bir aracın parçası hâline getiren yapılardır. Bu sistemler nihayetinde ya despotizme ya da yoksulluğa sürüklenmiştir. Buna karşılık kapitalizm, bireyin kendi yaşamını inşa etme hakkını tanımış, bireysel sorumluluk ve mülkiyet üzerinden toplumsal zenginlik üretmiştir.

Bu eserde totaliterizmin entelektüel kökleri, Hobbes’un Leviathan’ından Rousseau’nun genel iradesine, oradan da 20. yüzyılın despotik sistemlerine kadar izlenmiştir. Bu iki düşünür, çağdaş dünyada bireyin özgürlüğüne yönelmiş kolektivist tehditlerin kavramsal temel taşlarını döşemiştir. Hobbes’un devleti, bireyi mutlak bir egemene devretmeye zorlayan karanlık bir sözleşmeyle yükselirken; Rousseau’nun “genel irade” kavramı bireysel farklılıkları silen bir kolektivist bütünlüğün meşruiyet zeminini kurmuştur. Her ikisi de, modern çağın faşist, komünist ve teokratik sapmalarına ilham vermiştir.

Bu kitap, aynı zamanda özgürlüğün felsefi ve iktisadi savunusunu da üstlenir. John Locke’tan başlayarak Friedman, Hayek, Mises, Rand ve Nozick gibi çağdaş düşünürler aracılığıyla “birey”

kavramının modern dünyada nasıl inşa edildiğini ve korunması gerektiğini tartışır. Onların ortak noktası şudur: Devletin rolü, insanın potansiyelini bastırmak değil, onu güvence altına almakla sınırlı olmalıdır. Ekonomik planlama, kolektivist eşitlik söylemleri ya da kamu yararı maskesi altında birey haklarını çiğnemek, sadece özgürlüğü değil, insanın ahlaki özünü de yok eder. Bireyin aklına, iradesine ve emeğine saygı duyulmayan bir dünyada, insan onurundan söz etmek mümkün değildir. Bu kitap, bireyin tekrar merkezine alındığı, devletin sınırlandığı ve piyasanın bir ahlak düzeni olarak yeniden kavrandığı bir dünyayı savunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, kapitalizmin sadece bir ekonomik sistem değil, aynı zamanda bireyin ahlaki, hukuki ve ontolojik haklarını tanıyan bir hayat tarzı olduğunu göstermektir. Kapitalizm özgürlük, mülkiyet ve irade kavramlarıyla iç içe geçmiş bir etik düzen olarak ele alınır. Piyasa, bu anlamda, bireyin iradesinin kurumsallaşmış hâlidir; devlet ise bu alanın muhafızlığını yapmakla yetinmelidir.

Bugün yaşadığımız çağda, bireyin özgürlüğü üzerine yazmak politik bir cesaretin değil, ahlaki bir zorunluluğun göstergesidir. Devleti mutlaklaştıran, halk adına hükmeden, piyasa yerine planı, birey yerine kolektif iradeyi kutsayan her ideoloji bu kitapta eleştirilmiş ve yerine özgürlükçü, sınırlı, meşru ve birey-merkezli bir devlet anlayışı önerilmiştir. Bu eseri ortaya koyarken yalnızca teorik argümanlarla değil, aynı zamanda tarihsel gerçekliklerin derin bir analizinden, düşünsel süreklilikten ve felsefi samimiyetten yararlandık. Her bölüm, kendi içinde hem bir polemik hem de bir inşa çabasıdır; hem bir yıkım hem de bir kuruluşur

Bu yolculukta felsefi içgörülerini ve yapıcı eleştirileriyle eserin entelektüel tutarlılığını pekiştiren değerli dostlarım Halil Avni Güzelyurt ve Yaşar Edebalı'ya teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	
Logos'un İzinde	1
Bir Kavramın Evrimi	1
Kapitalizmin Logos ile Bütünleşmesi	7
Görünmez El	12
 Bölüm 2	
Kabile Kompleksi	23
Kolektivist Arzu	23
Seküler Teolojiler	30
Hayalî Düşman Üretimi	33
 Bölüm 3	
Bireysiz Ekonomi	49
Kolektivizm ve Ekonomi: Bir Oksimoron	49
Matta İlkesi	65
 Bölüm 4	
Kapitalizmin Dinamikleri	83
Plütonomi	83
Damlama Teorisi (Trickle-down Economics)	105
Eşitsizlik Ahlakı midir?	119

Bölüm 5

Yabancılaşma.....	129
Yabancılaşma Paradoksu	129
Kapitalizm ve Kadınlar	163
Marksist ve Neo-Marksist Kadınlık Eleştirisi	171

Bölüm 6

Toplum Sözleşmesi	177
Devletin Ontolojisi	177

KAYNAKÇA.....	193
----------------------	------------

KAYNAKÇA

1. Acemoğlu, D., & Robinson, J. A. (2012). *Why nations fail: The origins of power, prosperity, and poverty*. Crown Business.
2. Acemoğlu, D., & Robinson, J. A. (2020). *Dar koridor: Devletler, toplumlar ve özgürlüğün geleceği* (Ü. Tükel, Çev.). Doğan Kitap. (Orijinal eser 2019 yılında yayımlandı)
3. Adler, A. (1927). *Understanding human nature*. Greenberg.
4. Arendt, H. (1951). *The origins of totalitarianism*. Harcourt, Brace.
5. Berlin, I. (1958). *Two concepts of liberty*. Oxford University Press.
6. Campanella, T. (2001). *Güneş Ülkesi* (S. Karataş, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (Orijinal eser 1602'de yayımlandı)
7. Davis, A. (1981). *Women, race & class*. Random House.
8. Deaton, A. (2013). *The great escape: Health, wealth, and the origins of inequality*. Princeton University Press.
9. Descartes, R. (1996). *Meditations on first philosophy* (J. Cottingham, Çev.). Cambridge University Press. (Orijinal eser 1641'de yayımlandı)
10. Diels, H., & Kranz, W. (1951). *Die Fragmente der Vorsokratiker* (6. Aufl.). Weidmann.
11. Engels, F. (2010). *The origin of the family, private property and the state* (Orijinal eser 1884). Penguin Classics.
12. Epictetus. (1995). *The discourses* (R. Hard, Çev.). Penguin Classics.
13. Federici, S. (2004). *Caliban and the witch: Women, the body and primitive accumulation*. Autonomedia.
14. Foucault, M. (1977). *Discipline and punish: The birth of the prison* (A. Sheridan, Trans.). Vintage.
15. Foucault, M. (1978). *The history of sexuality: Volume 1: An introduction* (R. Hurley, Trans.). Pantheon Books.
16. Fraser, N. (2013). *Fortunes of feminism: From state-managed capitalism to neoliberal crisis*. Verso.
17. Freud, S. (1923). *The ego and the id*. Hogarth Press.
18. Friedman, M. (1962). *Capitalism and freedom*. University of Chicago Press.
19. Friedman, M., & Schwartz, A. J. (1963). *A monetary history of the United States, 1867–1960*. Princeton University Press.
20. Forozish, A. O. (2025, April 17). *Turkey must adopt free markets to revitalize its faltering economy*. Fair Observer. <https://www.fairobserver.com/world-news/turkey-must-adopt-free-markets-to-revitalize-its-faltering-economy/>
21. Gregory, P. R., & Stuart, R. C. (2013). *Russian and Soviet economic performance and structure* (7th ed.). Pearson Education.
22. Haidt, J. (2012). *The righteous mind: Why good people are divided by politics and religion*. Pantheon Books.

23. Hayek, F. A. (1944). *The road to serfdom*. University of Chicago Press.
24. Hayek, F. A. (1960). *The constitution of liberty*. University of Chicago Press.
25. Hayek, F. A. (1984). The use of knowledge in society. In *Individualism and economic order* (pp. 77–91). University of Chicago Press. (Orijinal makale 1945)
26. Heidegger, M. (1927). *Sein und Zeit*. Niemeyer.
27. Heidegger, M. (1975). *Early Greek thinking* (D. F. Krell & F. A. Capuzzi, Çev.). Harper & Row.
28. Heraclitus. (2001). *Fragments* (T. M. Robinson, Çev.). University of Toronto Press.
29. Hobbes, T. (1996). *Leviathan* (R. Tuck, Ed.). Cambridge University Press. (Orijinal eser 1651)
30. Hobshawm, E. J. (1996). *The age of revolution: Europe 1789–1848*. Vintage. (Orijinal eser 1962)
31. Inwood, B., & Gerson, L. P. (2008). *The Stoics reader: Selected writings and testimonia*. Hackett Publishing.
32. Jefferson, T. (1776). *The Declaration of Independence*.
33. Kant, I. (1998). *Critique of pure reason* (P. Guyer & A. Wood, Çev.). Cambridge University Press. (Orijinal eser 1781)
34. Keynes, J. M. (1936). *The general theory of employment, interest and money*. Macmillan.
35. Liddell, H. G., Scott, R., & Jones, H. S. (1940). *A Greek-English lexicon*. Clarendon Press.
36. Locke, J. (1988). *Two treatises of government*. Cambridge University Press. (Orijinal eser 1690)
37. Long, A. A., & Sedley, D. N. (1987). *The Hellenistic philosophers, Volume 1: Translations of the principal sources, with philosophical commentary*. Cambridge University Press.
38. Marcus Aurelius. (2006). *Meditations* (M. Hammond, Çev.). Penguin Classics.
39. Marx, K. (1990). *Capital: A critique of political economy, Volume I* (B. Fowkes, Trans.). Penguin Classics. (Orijinal eser 1867)
40. Marx, K. (2017). *Ekonomi politiğin elektirisine katkı* (S. Belli, Çev.; 4. baskı). Sol Yayınları. (Orijinal eser 1859)
41. Marx, K., & Engels, F. (2010). *Komünist Manifesto* (M. Selik, Çev.). Yordam Kitap. (Orijinal eser 1848)
42. Mazghani, A. (2009). *The Incomplete State: The Making of Contemporary Algeria*. London: Hurst & Company.
43. McCloskey, D. (2010). *Bourgeois dignity: Why economics can't explain the modern world*. University of Chicago Press.
44. Milanovic, B. (2016). *Global inequality: A new approach for the age of globalization*. Harvard University Press.
45. Mises, L. von. (1920). Economic calculation in the socialist commonwealth. In F. A. Hayek (Ed.), *Collectivist economic planning: Critical studies on the pos-*

- sibilities of socialism* (pp. 87–130). Routledge & Kegan Paul. (Orijinal eser Almanca)
46. Mises, L. von. (1949). *Human action: A treatise on economics*. Yale University Press.
 47. More, T. (2013). *Ütopya* (A. Işık, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (Orijinal eser 1516)
 48. Newton, I. (1999). *The principia: Mathematical principles of natural philosophy* (I. B. Cohen & A. Whitman, Çev.). University of California Press. (Orijinal eser 1687)
 49. Nozick, R. (1974). *Anarchy, state, and utopia*. Basic Books.
 50. Orwell, G. (2019). 1984 (C. Üster, Çev.). Can Yayınları. (Orijinal eser 1949)
 51. Pateman, C. (1988). *The sexual contract*. Stanford University Press.
 52. Piketty, T. (2014). *Capital in the twenty-first century* (A. Goldhammer, Trans.). Belknap Press of Harvard University Press.
 53. Pinker, S. (2018). *Enlightenment now: The case for reason, science, humanism, and progress*. Viking.
 54. Polanyi, K. (2001). *The great transformation: The political and economic origins of our time* (2nd ed.). Beacon Press. (İlk basım 1944)
 55. Qiang, X. (2019). The road to digital unfreedom: President Xi's surveillance state. *Journal of Democracy*, 30(1), 53–67. <https://doi.org/10.1353/jod.2019.0004>
 56. Rand, A. (1966). *Capitalism: The unknown ideal*. Signet. (Orijinal eser 1962)
 57. Rousseau, J.-J. (1997). *The social contract and other later political writings* (V. Gourevitch, Ed. & Trans.). Cambridge University Press. (Orijinal eser 1762)
 58. Schmitt, C. (2005). *Political theology: Four chapters on the concept of sovereignty* (G. Schwab, Trans.; T. B. Strong, Foreword). University of Chicago Press.
 59. Schumpeter, J. A. (1942). *Capitalism, socialism and democracy*. Harper & Brothers.
 60. Sartre, J.-P. (1943). *L'être et le néant: Essai d'ontologie phénoménologique*. Gallimard.
 61. Smith, A. (1976). *An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations* (E. Cannan, Ed.). University of Chicago Press. (Orijinal eser 1776)
 62. Smith, A. (1999). *The wealth of nations*. Penguin Books. (Orijinal eser 1776)
 63. Tocqueville, A. de. (2016). *Amerika'da demokrasi* (S. S. Özdemir & C. Ala, Çev.). İletişim Yayınları. (Orijinal Cilt 1: 1835, Cilt 2: 1840)
 64. World Bank. (n.d.). *Poverty and shared prosperity*. Retrieved May 22, 2025, from <https://www.worldbank.org/en/publication/poverty-and-shared-prosperity>